

ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

*Селегень Ярослав Сергійович , ст. гр. ЕН-141
Науковий керівник: викладач вищої категорії,
викладач-методист,
Соломко Н.О.
ВП НУБіП України
Ніжинський агротехнічний коледж*

Багатий досвід реформування щодо децентралізації влади у зарубіжних країнах свідчить про те, що вона відіграє основну роль у перетворенні суспільства завдяки зниженню державних видатків, передачі повноважень місцевому рівню, тісній взаємодії між державою та місцевим самоврядуванням, підвищенню відповідальності влади. Це один з небагатьох способів удосконалення управління ресурсами, який свідчить про те, що ефективне функціонування влади може бути досягнуто тільки шляхом її максимального наближення до громади з можливістю оперативного вирішення місцевих проблем.

Дія успішної децентралізації публічної влади в державі є запорукою демократизму та забезпечення народовладдя, впровадження місцевого самоврядування до правової системи держави. Саме тому вивчення досвіду європейських країн щодо реформування адміністративно-територіального устрою є важливим для впровадження та вдосконалення ще не досить ефективної системи місцевого самоврядування в Україні.

Децентралізація означає процес отримання владних повноважень органами місцевого самоврядування разом з новими функціями і ресурсами. У більшості країн вона набуває форми загального розділення сфер компетенції, що надає місцевій владі право вирішувати місцеві питання у сфері своєї відповідальності. Вона також збільшує ефективність діяльності публічної адміністрації та участь громадян у прийнятті рішень. Процес децентралізації супроводжується ширшим доступом до інформації і

зростанням вмінь співробітників самоврядної адміністрації.

Децентралізація передбачає автономію областей згідно з ухваленими законами, але верховна влада вирішує терміни передачі і перелік повноважень, переданих регіонам. За деяких обставин в децентралізації виникають ризики та небезпеки, і за таких умов деякі сфери суспільного та державного життя не піддаються децентралізації, а тому означений процес має як позитивні, так і негативні моменти. (табл. 1)

Таблиця 1 Позитивні та негативні сторони децентралізації

Позитивні	Негативні
1. Зміцнення місцевого самоврядування, яке володіє значним обсягом інформації про місцеві умови для прийняття рішень, відсутні витрати на передачу інформації.	1. Вірогідність прийняття некомпетентних рішень, пов'язаних із нестачею інформації та відсутністю узгодженості.
2. Первинною одиницею адміністративно-територіального устрою є громада, що дає змогу з урахуванням соціально-територіальних інтересів поліпшити соціально-економічний розвиток регіону.	2. Нестача коштів на утримання бюджетних установ (навчальних закладів та лікарень) у малих містечках, постійна загроза недофінансування.
3. Закріплення принципу субсидіарності.	3. Суттєва частка надходжень від податків на місцях спрямовується на утримання державних функцій.
4. Своєчасність прийняття рішень на місцях.	4. Дублювання функцій на декількох рівнях.
5. Наявність підґрунтя для появи нових талановитих державних службовців, зниження витрат на управління.	5. Відособленість, яка призводить до конфліктів та неможливості контролю.
6. Більш гнучка система регулювання, а також відсутність бюрократії, характерної для централізованого управління.	

Метою децентралізації влади є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, повна реалізація положень Європейської хартії місцевого

самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності.

Сьогодні в Європейському Союзі межі держав є повністю відкритими для руху товарів, послуг і капіталів, а тому існують і міцні гарантії недопущення конфронтації між сусідніми державами. Розвиток таких інтеграційних процесів в європейських країнах привів до тенденцій децентралізації влади у країнах-учасницях і виступив одним з принципів зародження демократії в державах Європейського Союзу і підґрунтям національної політики. Існує декілька моделей місцевого самоврядування зарубіжних країн, які значно відрізняються одна від одної за типами формування місцевого самоврядування, типом взаємодії органів на місцевому рівні з державними органами. У країнах переважно з англосаксонською моделлю місцевого самоврядування затвердився такий принцип, як «позитивне» регулювання діяльності органів місцевої влади. В основі цього принципу лежить дотримання органами місцевого самоврядування та посадовими особами повноважень, прописаних у відповідному статуті.

Взагалі в минулому столітті тема децентралізації була найпоширенішою темою в світі. Так, в країнах Східної Європи початок поширення децентралізації припав на початок 90-х років. Протягом ХХ сторіччя можна було спостерігати реформи організаційного типу. Їх втілення відбувалося під впливом центральної влади. Дані реформи мали на меті зміну внутрішньої структури територіальних одиниць і включали такі елементи, як більш відкритий та публічний характер процесу прийняття рішень, а також участь громадськості у їх прийнятті. Багато в чому ці заходи сприяли активній участі органів місцевого самоврядування у політичних системах таких країн, як Італія, Велика Британія, а також перетворенню їх на провідників державної політики.

Деякі реформи включали в себе комплекс заходів, які були спрямовані на децентралізацію повноважень органів державної влади та їх

передачу органам місцевого самоврядування. Так, наприклад, у Великій Британії було проведено реформу щодо надання соціальних послуг, щоб наблизити їх до людей. В Італії також була проведена подібна децентралізація деяких державних функцій.

У Швеції функціонує двоступінчата модель самоврядування, за якої фінансування муніципалітетів і округів може здійснюватися з місцевих податків, що зміцнює їх автономію. Шведська модель соціальної держави передбачає чіткий розподіл функцій між центральним урядом і двоступінчатим місцевим управлінням. Сьогодні у Швеції законодавче регулювання є досить «м'яким», оскільки уряд веде політику «невтручання» в справи місцевої влади, що є яскравим прикладом незалежності самоврядування на місцях.

Типовим представником децентралізованої системи є Німеччина зі своїми традиціями федералізму. Це стосується стосунків між федеральним рівнем і «землями» і відбувається завдяки сильній політичній та адміністративній позиції місцевої влади в стосунках із центральною владою. Повноваження і сфери відповідальності федерації і регіональних «земель» Німеччини чітко визначені конституцією, згідно з якою перша відповідає за формування політики і законодавство, а місцева влада підкоряється «землям» з виконанням більшої частини громадських функцій.

Становлення місцевої публічної влади у Франції також відбувалося шляхом децентралізації. Успіх французької децентралізації був затвердженим завдяки домовленості політичних лідерів та схваленню реформи громадянами. Останній етап реформи в цій країні, який був здійснений шляхом внесення деяких змін до Конституції Французької Республіки 1958 року Конституційним законом від 28 березня 2003 року, ще не є завершеним і продовжується досі.

Зміни державного устрою в Польщі передбачали децентралізацію структур держави згідно з принципом субсидіарності. Польща пройшла

довгий і досить хворобливий шлях децентралізації влади. Реформа самоврядування мала на меті зміну способу управління на локальному рівні, створення незалежної самоврядної «гмінної» адміністрації, яку було виокремлено та підпорядковано демократично обраній «раді гміни». Гміна є найменшою адміністративно-територіальною одиницею Польщі. У 1990 році було проведено першу реформу децентралізації, а саме проведені перші вибори в місцеве самоврядування нижчого рівня – гміни.

Отже досвід реформ у зарубіжних країнах свідчить про те, що децентралізація відіграє важливу роль у демократизації і трансформації суспільства, переході до інститутів, заснованих на ініціативі та відповідальності окремої людини та громади. Тенденція до широкого її впровадження спостерігається в адміністративній, політичній, бюджетно-фінансовій, соціальній сферах, сприяє розвитку людського потенціалу, відповідальності влади, покращенню якості надання державних і громадських послуг, консолідації суспільства, вирішенню економічних, правових, політичних, етнічних проблем

Список використаної літератури:

1. Авер'янов В. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – Київ : Факт, 2003. – 384 с.
2. Волман Х. Деволюция и децентрализация власти в Европе – сравнительная перспектива [Электронный ресурс] / Х. Волман. – Режим доступа : <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page11536.html>
3. Грицяк І. А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація / І. А. Грицяк. – Київ : Вид-во УАДУ, 1997. – 487 с.
4. Козич О. Теоретичні аспекти децентралізації в системі державного управління: закордонний досвід / О. М. Козич // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2009. – Вип. 3. – С. 93–98.